

דבר העורכת

שלום רב קוראים וקוראות יקרים,

בשעה טובה יצא לאור גיליון מספר 7 של עלון דע-גן. הוצאתו לאור של גיליון מספר 7 היא אחד השיאים בשנה זו, שהייתה שנה משמעותית ביותר למרכז דע-גן. ראשית, שוב נתן משרד החינוך את אמונו באוניברסיטת בר אילן ובצוות מרכז דע-גן, ופעילות המרכז אושרה לחמש שנים נוספות. ההמתנה לאישור אילצה אותנו להתחיל את הפעילות השנתית מאוחר מהצפוי, אך למרות זאת, השנה הייתה מגוונת בפעילויות ומוצלחת כקודמותיה. בנוסף, צוות מרכז דע-גן גדל, ורובו ככולו מורכב מבוגרות מובילות שהוכשרו בהשתלמויות המרכז. חלקן מרכזות קורסים במרכז דע-גן, ואחרות מרכזות השתלמויות במרכזי פסגה שונים ברחבי הארץ. גם השנה נערכו ימי עיון בכל רחבי הארץ, חוזקו שיתופי פעולה ותיקים ונרקמו שיתופי פעולה חדשים. בין הגופים שעמם מקיים מרכז דע-גן פעולות משותפות אפשר למנות את משרד החקלאות, עמותת SpaceIL, קק"ל ועוד. מיזמים רבים פותחו ויוטמעו בגני הילדים החל בשנה הקרובה, כגון האוגדן לעיצוב סביבות למידה והגלריה הוויזואלית החינוכית-פדגוגית של מיזם חבק עץ. וכל זה הוא רק תיאור על קצה המזלג של העשייה הרבה שנעשתה ועוד מתוכננת.

תהליך הפקת העלון הוא מסע ארוך של יצירה ולמידה, ששותפים לו אנשים רבים. לאט לאט, בהדרגתיות, מתפתח סוג של 'נכס', שיהווה מקור ללמידה והשראה בעבור רבים. כל אחד מהשותפים בעשייה זו (הכותבים, העורכים, המעצבים, היועצים...) חש עצמו אחראי באופן אישי על המוצר הסופי ומבצע את תפקידו בצורה הטובה ביותר. השלב האחרון – העברת העלון לבית הדפוס וקבלתו כמוצר מוגמר – הוא צעד מרגש מאוד לכולנו. זהו שלב המסמל את סופו של תהליך מורכב אחד, אבל גם את תחילתו של תהליך אחר, חשוב לא פחות – השימוש האישי, שיעשה כל אחת ואחד מכם, הקוראים, בכתוב.

בכל שנה, בעת שליחת ה'קול קורא' להגשת תקצירים לעלון, שבה ומתעוררת הסקרנות – איך ייראה העלון השנה? מה יהיו נושאי המאמרים? האם יהיה חוט מקשר בין כולם? ועוד ועוד... מגוון ההצעות שקיבלנו מגננות, חוקרים ואנשי מקצוע בתחום החינוך המדעי והגיל הרך שימחו אותנו, ושוב היוו עדות חיה לעשייה הפורה ולידע הרב שהולך ומצטבר בתחום זה.

לתחושתנו, התכנים הכלולים בעלון הנוכחי נוגעים בתחום החינוך המדעי בגיל הרך ממגוון זוויות, חלקן חדשניות ומפתיעות. אנו מקוות שהמאמרים השונים

יהיו בעבורכם, הקוראים, מקור ללמידה ולהשראה, בדיוק כפי שקיוונו ליצור.

המאמר **בעלי חיים העוסקים באמנות – יש דבר כזה!?** פותח לנו צוהר לטיבן האוניברסלי של האמנויות וחושף בפנינו את העובדה המפתיעה שגם בעלי חיים יכולים לעסוק בציור, ריקוד ושירה, בצורה שמעוררת השראה אפילו בקרב בני האדם.

במאמר **"אמור לי מי חבריך ואומר לך מי אתה"** – **על בעלי חיים, ילדים ומה שביניהם** אנו שבים ונחשפים לקשר ההדוק שקיים בין בני האדם לבעלי החיים ולומדים כיצד אפשר לגרום לילדי הגן ללמוד על התכונות והצרכים של בעלי החיים, לקחת אחריות ולהתנסות בגידולם ולחוש את הקשר הזה באופן אישי.

שני מאמרים בגיליון הנוכחי מתארים סביבות למידה ייחודיות, שבהן לומדים המבקרים על נושאי מדע, טבע וסביבה דרך צפייה והתנסות במוצגים שהקהל הרחב אינו בא עמם במגע בחיי היומיום. המאמר **קמפוס טבע – עולם של פליאה, סקרנות ולמידה** מתאר מגוון פעילויות חינוכיות ולימודיות, שאותן ניתן לחוות במהלך ביקור באוניברסיטת תל אביב, ושבאמצעותן אפשר לפתח אוריינות מדעית ומיומנויות חקר. המאמר **מריחים את השינוי באוויר – המרכז לחינוך סביבתי תוצרת חירייה** מגלה לנו את העולם הלא מוכר של טיפול בפסולת בישראל, ומתאר כיצד ביקור במרכז לחינוך סביבתי בחירייה יכול להוות נקודת מוצא לשינוי דפוסי חשיבה ולפיתוח וטיפול ערכים של אחריות סביבתית.

תחום הטכנולוגיה מובא בגיליון זה באמצעות שני מאמרים. דרך המאמר **טכנולוגיה בגן הילדים – ילדים בוחרים, מפתחים ובונים מרחבי פעילות בגן** אנחנו מתוודעים לאפשרות להשתמש בבעיות אותנטיות מחיי היומיום כדי לפתח מיומנויות של תהליך התיכון אצל ילדי הגן, ולומדים כיצד אפשר לעשות זאת תוך עידוד המודעות לחשיבות צמצום הצריכה ועידוד העשייה בכוחות עצמיים. המאמר **גן שלנו מתקשב הוא – על גן הילדים בעידן הדיגיטלי** מתאר כיצד הגננת יכולה לשלב שימוש בכלים מתקשבים בשגרת הגן, בדרכים פשוטות, נגישות ומושכלות. השימוש הנכון בכלים מתקשבים יכול לסייע ללמידה בגן בעולם המתקדם של ימינו.

המאמר **מרחבי התנסות ולמידה בגן הילדים – 'פינת המדע' כמשל** מנחה את הקוראים לברר בינם

המאמר **הכח לפרוח – מלמידה חווייתית ללמידה משמעותית בגן הילדים**, אשר חותם את הגיליון, ממחיש כיצד אפשר לקשור את תחומי המתמטיקה, המדע והטכנולוגיה לתוכנית חינוכית-ערכית הממוקדת בטיפוח ערכים, וכיצד החיבור בין השניים יוצר חוויה חיובית של למידה משמעותית.

לסיום, אנו מבקשות להודות לכל העוסקים במלאכת יצירת העלון: שולחי התקצירים שביקשו לשתף בפרי עמלם, כותבי המאמרים שהקדישו מזמנם היקר כדי לחלוק עמנו בצורה הטובה ביותר את הידע העשיר ואת הניסיון הרב שלהם, העורכים, היועצים, הצלמים... לכל אחד ואחת מכם יש חלק חשוב בהפקת עלון זה.

אנו כבר שמחות ומתרגשות לקראת העשייה בשנה הבאה, אשר תוביל להפקתו של עלון מספר 8.
נאחל לכולנו חופשה נעימה ובטוחה.

קריאה מהנה,
יעל קסנר ברוך, עורכת העלון
וצוות המערכת

לבין עצמם שאלות שונות העולות בעת תכנון ופיתוח מרחב חינוכי בגן או מרחבים חינוכיים בכלל. בירור המסר שהמרחב החינוכי מבקש להעביר, אוכלוסיית היעד שלו, הבחירה במוצגים ועוד, כל אלה יכולים לסייע בתכנון סביבה מדעית בגן שהולמת את גישתה של הגגנת ומטרותיה.

העולם המרתק של גרמי השמיים נחשף בפנינו במאמר על **השמיים, הקוסמוס ומה שביניהם – השמיים הם רק ההתחלה**. המאמר מספר על התפתחות הידע והתיאוריות בתחום, מימי האסטרונומים הקדומים ועד ימינו אנו. בנוסף, המאמר מצביע על הדמיון בין שאלות החוקרים הבולטים העוסקים בתחום לבין שאלות הילדים, שאלות אשר דרכן אפשר לעסוק בתחום זה בגן בצורה חווייתית ומוחשית.

עוד על שאילת שאלות של ילדים במאמר **אם הייתי יכול כל היום רק לשאול – על כוחן של שאלות**, אשר בוחן את מיומנות שאילת השאלות, עומד על חשיבותה הרבה להתפתחות וללמידה ומציע מגוון דרכים להקניית ולטיפוחה בגן הילדים.